

Alėjos kaip istoriniai dokumentai

Milda Aidukaitė*

Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga

Kalvarijų g. 1-9, LT-09310 Vilnius. Tel. +370 686 48551, el. paštas mildlapis@takas.lt

(Gauta 2014 m. sausio mėn.; atiduota spaudai 2014 m. balandžio mėn.; prieiga internete nuo 2014 m. gegužės 02 d.)

Anotacija

Laikas teka lėtai, bet prasmingai, įrašydamas savo buvimą žemėje – medžiuose. Kai dabartis tampa praeitimi, o kartais ir labai tolima, aptinki įdomius pastebėjimus. Jie užrašyti aplink visur, jei to nepanaikino žmogus. Vienas iš tokių įdomių darinių yra medžių alėjos. Medžiai jose auga beveik vienas šalia kito, susipindami šakomis kaip mintimis. Jų susipynusios šaknys teikia jiems stiprybės, o kamienai – estetiką ir tam tikrą ramybę. Alėjų buvimas erdvėse sukonzentruoja dėmesį, pažymi tam tikras vietas aplinkoje arba tampa žmogaus sukurtais elementais kūrybinėje erdvėje. Ir tik laikas alėjose ryškina medžių rūšių ypatumus, tampančius istorija. Istorinėse erdvėse medžiai susigyvena su kitais dideliais ir mažais gyvenimais ir yra priklausomi vieni nuo kitų.

Atkuriant istorines erdves svarbu nepažeisti tam tikrų sistemų. Vietovės autentiškumo išsaugojimas – labai trapus dalykas. Tam reikia ilgo ir kruopštaus darbo įvertinant istorines erdves želdynuose. Alėjos, kaip kraštovaizdžio architektūros elementai, yra ir ekodendrologiniai kompleksai su mikro ir makroekosistemomis. Kas svarbiau – menas ar ekologija, o gal visumos darna? Turėti parką – reiškia turėti kvalifikuotą projektą.

Reikšminiai žodžiai: *alėja, autentiškumo išsaugojimas, kraštovaizdžio architektūros elementas, ekosistema, biologinė įvairovė, ekologija, estetika.*

Abstract

Time is passing slowly, but meaningfully, signing its presence on earth – trees. When the present becomes the past, and sometimes very distant, you can observe interesting signs. They are everywhere around us, if not destroyed by people. Alley of trees is one of these signs. Trees in the alley are growing side by side to each other, their branches intertwined as ideas in somebody's head. Their interwoven roots give them the strength and strains – aesthetics and calmness of mind. The presence of alleys in landscape spaces concentrates attention on certain places in the environment and becomes a man-made elements in creative spaces. And only the time is capable to highlight distinct special characteristics of single tree in the alley upon becoming history. In historical spaces, large and small trees live beside each other and their lives depend on each other.

While recovering the historical places you must pay attention not to destroy the whole system. To preserve the authenticity of the location it is a very sensitive moment. This requires a long and careful evaluation of the spaces in historical places of greenery. Alleys, as the elements of landscape architecture are also eco- dendrological complexes with micro-and macro-ecosystems. What is more important – art or ecology, or maybe the whole harmony? Having a park it means to have a project of high quality.

Key words: *avenues, authenticity preservation, landscape architecture element of ecosystem, biodiversity, ecology, aesthetics.*

Įvadas

Kraštovaizdžio architektūros objektų istoriniai aspektai pastaruju metu vis aiškiau suvokiami ir matomi. Prieš šimtmečius žmogaus sukurtos parkų erdvės, reprezentacinėse dalyse esančios alėjos, sunykusių senųjų kelių alėjų fragmentai ar iš dalies išlikusios senosios medžių eilės, pasodintos prieš 100–200 ir daugiau metų, pavieniai medžiai mena mums apie senus laikus, kuriuos kartu išgyveno su ten gyvenusiais žmonėmis. Šie vertingi kraštovaizdžio elementai praturtina kraštovaizdį savitu istoriniu pojūčiu, jungiančiu dabartį su vietovės praeitimi. Šis mūsų kultūrinis ir dvasinis palikimas labai artimai suaugęs su dar išlikusiais gyvais žmonėmis, pasakojančiais apie anuos laikus.

Aplinka, kurioje tarpsta želdyno alėja yra sudėtingas mikro ir makropasaulių darinys. Tai **alėjų biotopai**. Biotopas – aplinka, kurios reikia tam tikros rūšies organizmui išgyventi. Tai floros ir faunos tam tikra rūšinė sankaupa, būdinga tam tikrai medžių alėjos rūšiai. Galėtume pamatyti tam tikrų vabalų, šikšnosparnių, naktinių drugių, paukščių ir kitas rūšis, gyvenančias alėjų biotopuose. Aplink medžių kamienus augančios augalų bendrijos ne atsitiktinai auga ir gyvena būtent prie šios

rūšies medžių. Jų gyvenimai susiję tarpusavyje ir tam tikra prasme veikdami vieni kitus, pailgina medžių alėjos, kaip kraštovaizdžio elemento gyvenimą. Tai natūralus procesas, kuris vyksta, kol neatsiranda žmogaus veikla. Alėjoms, esančioms kraštovaizdyje atskirai nuo parkų, itin svarbūs jų biotopai. O parkų teritorijose augančios alėjos, įsilieja į parkų erdves ir jau priklauso parkų biotopams. Lietuvoje jie net netiriami ir nesaugomi. Buveinės, esančios kultūros paminklo aplinkoje, turėtų būti kartu saugomos su pačia paminkline teritorija. Visuminis rūšinis kontekstas vadintinas vietovės arba, analizuojamu atveju, alėjų, autentiškumu.

Vietovės autentiškumo išsaugojimas – labai trapus dalykas. Medžiai-senoliai turi apibrėžtą, tam tikrą laiko paskirtą gyvenimą kiekvienam iš jų atskirai, priklausomai nuo medžio rūšies. Jų gyvenimo pailginimas priklauso nuo žmogaus, besinaudojančio ir besirūpinančio jais. Senieji mūsų medžiai, kur jie beaugtų, į kokius darinius besijungtų, turi istorinę, meninę ir dendrologinę vertę. Tai ir biologinė vertybė, biologinis turtas priklausantis ekologinėms sistemoms. O šių sistemų dalyvis yra žmogus. Gamta – sudėtingas, bet harmoningas audinys: su žmogumi jis vienkoks, be žmogaus – jis kitoks. Žmogus kartais pasikėsina į medžio gyvenimą, apsuptą kitų didelių ir mažų gyvenimų, kurie, tarpusavyje sugyvendami vystosi ir klesti. Visa tai, kas nereikalinga čia, neegzistuoja.

Istorinėse dendrologinėse erdvėse (nepalietose žmogaus) visada klesti biologinė įvairovė. Ekosistemos medžiams senoliams ir jų dariniams padeda išlikti, išgyventi. Medis yra ekosistemos dalis. Jo išlikimui labai svarbi jį supanti aplinka su savo tarpusavio ryšiais. Atkuriant istorinius želdynus yra pažeidžiamos ekosistemos – dažnai net sunaikinamos. Į senus medžius žiūrima kaip į tam tikros istorinės struktūros elementus – tik iš estetinės ar meninės pusės. Estetiškai vertingas medis gali būti ne tik pavienis, bet ir kraštovaizdyje sudarantis tam tikrus darinius: alėjas, eiles ar grupes kartu su jų biotopais. Jų tolimesnis gyvenimas priklauso nuo dėmesio, kurį skirs jam žmogus. Senų medžių alėjų išlikimą lemia darbo pradžioje atlikti išsamūs alėjų biotopų tyrimai, kurių metu būtų identifikuojama pati vietovė. Šio proceso metu turėtų būti suformuojami dokumentai, pagal kuriuos būtų atliekami alėjų stebėjimo ir priežiūros darbai.

Tyrimų metodika

Tyrimo objektas – medžių alėjos. Tai istorinėse dendrologinėse struktūrose augantys medžiai ir jų biotopai. Apie juos Lietuvoje tyrimo duomenų nėra, arba jie neskelbiami viešose erdvėse. Bet Kraštovaizdžio architektūros istorinių želdynų objektuose medžių alėjos – kraštovaizdžio architektūros elementas, užimantis vieną iš svarbiausių vietų istorinėje erdvinėje struktūroje.

Tyrimo metodai – literatūros analizė, ekspedicinio metodo naudojimas mokomųjų seminarų metu Vokietijoje, alėjų egzistencinės aplinkos analizavimas, rengiant taikomuosius dendrologinius tyrimus istoriniuose želdynuose, palyginamojo metodo naudojimas tiriant istorinius želdynus, fotofiksacija, seminarų, mokomųjų paskaitų medžiagos analizė.

Taikomųjų dendrologinių tyrimų metu ypatingą svarbą turi momentas, kai reikia spręsti: ką palikti istoriniame želdyne, o ką reikia pašalinti kaip menkavertį subjektą. Tai vertingosios dendrologinės struktūros nustatymas. Tai jau būtų atskira tema. Bet šios temos svarbus aspektas yra tas, kad istoriniuose želdynuose šiuo metu yra šalinama viskas, kas auga po medžiais, o jų vietoje įrengiamos sukultūrintos vejos, reikalaujančios priežiūros ir didelių kasdieninių išlaidų. Kalbama ir apie pavienes alėjas, esančias kultūriniame kraštovaizdyje. Toks alėjų aplinkos sterilizavimas veda prie to, kad yra sunaikinamas alėjos biotopas, labai svarbus alėjų gyvavimo palaikymui. Mano atlikti tyrimai Sapiėgų parke Vilniuje (Aidukaitė, 2010) ir Žeimių dvaro parke (Aidukaitė, 2009) paliudija šį teiginį. Abiejuose objektuose tyrimai buvo atlikti jau po to, kai parkuose buvo atlikti tam tikri parko tvarkybos darbai. Po alėjų medžiais suformuoti ištisiniai vejos plotai.

Žeimių dvaro sodyba įkurta apie 1760–1770 metus. Vėlyvojo baroko XVIII amžiaus antrosios pusės geometrinio plano parkas, XIX amžiuje perplanuotas į mišraus plano parką. Iki šių laikų yra fragmentiškai išlikusios alėjų eilės, menančios taisyklingą suplanavimą: siauras alėjas, dalinančias

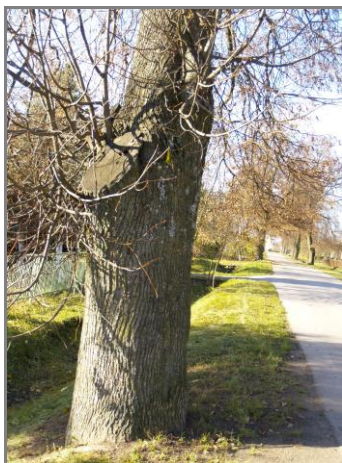
parko erdvę į taisyklingus keturkampius, apsodintus medžiais, arba tokios pat formos gazonus (Aidukaitė, 2009). Daugelį parke esamų eilių ar alėjų galima tik nuspėti, sujungus tyrimais nustatytas linijas.

Žeimių dvaro sodyboje, atlikus taikomuosius dendrologinius tyrimus užfiksuota išlikusi, bet jau silpnai suvokiama mirštančio parko alėja (1 pav.). Pastaroji prasideda Žeimių miestelio kryžkelėje ir atsiremia į parko vartus. Kitame jos gale – memorialinė koplyčia, (skirta Dominyko Medekšos sūnui Teodorui) pastatyta 1768 m. Šiuo metu tai dabartinė „Draugystės“ gatvė. Esama alėja tai istorinė jungtis tarp dvaro rūmų ir koplyčios. Alėja labai išretėjusi, ir yra suvokiama tik iš tam tikrų taškų. Šalia esantis griovys iš vienos pusės ir asfalto dangą iš kitos yra pažeidusi istorinių medžių šaknų sistemą. Medžiui sunkiau išsilaikyti atsiradusiame šlaite. Tai jau problema. Bet ar galima ką nors pakeisti? Manau galima, jei tuo rūpinsimės. Dabar jie auga neprižiūrimi ir aplinkinių suvokiami kaip metantys šešėlį ant daržų. Kol kas ji dar turi savo gyvenimą. Jai išnykus, vietovės kokybė suprastės ir koplyčia, kaip kultūros paveldo objektas, liks vieniša tarp mažaaukščių gyvenamųjų pastatų.

1 pav. Žeimių dvaro parko alėja (nuotr. M. Aidukaitės)
Fig. 1. Žeimiai Manor Park Avenue (photo by M. Aidukaitės)

Ši medžių alėja yra jau už parko istorinės infrastruktūros ribų. Galima būtų ją traktuoti kaip kelio alėją. Bet ji turėtų išlaikyti kultūros paveldo vertybės statusą. Parengus projektą, reikėtų ją atsodinti, aplink ją paliekant erdvės natūralioms ekosistemoms gyvuoti. Dabar alėjoje augantys medžiai prastos būklės (2 pav.). Taip atsitiko todėl, kad nebuvo medžių priežiūros, o aplinkiniai gyventojai „nesuprato“ jos reikšmės!

2 pav. Medžiai be priežiūros. Žeimių dvaro parko alėja (nuotr. M. Aidukaitės)
Fig. 2. Trees without a care. Žeimiai Manor Park Avenue (photo by M. Aidukaitė)

Koks keistokas argumentas. Bet svarbiausia – kertama šaka ant kurios patys ir sėdime.

Kitame objekte Burbiškio (Anykščių rajonas) dvaro sodybos parke, kur tyrimai buvo atliekami prieš vykdant dvaro sodybos parko įrengimą, be taikomųjų dendrologinių tyrimų buvo atkreiptas dėmesys į esamą žolinę augalijos dangą, paukščių rūšių tyrimus. Taikomieji dendrologiniai tyrimai buvo atlikti remiantis nauja tyrimų metodika. Bet tai irgi atskira tema. Ateityje planuojama atlikti Anykštos upės augalijos tyrimus. Šis parkas buvo įkurtas remiantis natūraliu gamtiniu pagrindu. Tai įpareigoja atlikti kompleksiškesnius tyrimus, siekiančius išlaikyti parką kaip vieną gyvą organizmą.

Rezultatų aptarimas

Moksliniu požiūriu kiekvienas parkas – tai augalų kolekcija, susijusi su aplinkos pažinimu. Vieniems rūpi augalai, kitiems estetika, tačiau jų interesai išsitenka toje pačioje teritorijoje (Penette, 2002). Kultūrinis medžių aspektas, susijęs su istoriniais įvykiais, asmenybėmis, sakmėmis. Kultūros vertybių sistemoje esanti painiava Lietuvoje stabdo istorinių želdynų kvalifikuotą priežiūrą labai reikalingą tvarkant, saugant, tausojant ją. Tokius objektus būtų tikslinga vadinti žaliuoju kultūros paveldu ir priskirti kultūros vertybių apskaitos sistemoms (Bučas, Vedeninas, 2005).

Alėjos – kaip kraštovaizdžio architektūros elementai dar yra ir ekodendrologiniai kompleksai, priskirtini mikro ir makroekosistemoms, kuriose be medžių dar gyvena įvairūs augalai, makro ir mikroorganizmai. Juos jungia viena, tik šiems organizmams būdinga gyvenamoji vieta, tik jai būdingas dirvožemis, mikroklimatas. Prieš pradėdant istorinių želdynų atkūrimo darbus, rengiant želdyno rekonstrukcijos projektus, turėtume suprasti vieną dalyką, kad, įvertindami autentiškas ir formuodami naujas menines erdves, reikėtų įsigilinti į:

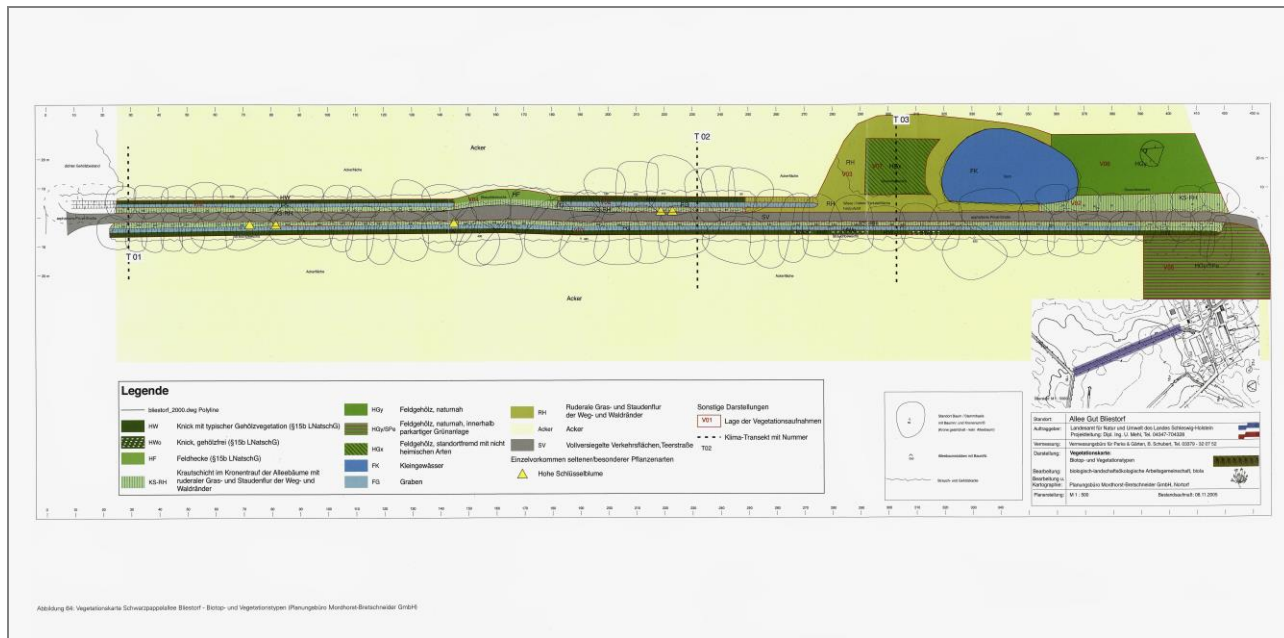
- aplinkoje augančių augalų, gyvūnų ir mikroorganizmų besikeičiančius tarpusavio ryšius,
- nuolat vykstančią medžiagų ir energijos apykaitą kiekviename organizme,
- susiformavusius palyginti pastovius tarpusavio santykius ir ryšius rūšies viduje.

Medžių alėjų dariniai svarbūs ne tik estetinė prasme. Ant tam tikros rūšies medžių peri tam tikros rūšies paukščiai, kurie suranda maisto lesdami čia pat besidauginančius vabzdžius. Pasikeitus bent vienam komponentui atsiranda sumaištis, bet praėjus tam tikram laikui viskas nurimsta ir vėl atsiranda darna. Tam tikrose vietose aplink tam tikros rūšies medžius auga tik tai vietai būdingos augalų bendrijos. Jei gyvūno ar augalo adresas yra jo buveinė, vieta, kur jis gyvena, tai jų veikla ir visi kiti veiksniai – tai jų ekologinė niša. Čarlsas Eltonas buvo vienas pirmųjų ekologų, apibūdinusių ekologinę nišą kaip „funkcinę organizmo padėtį bendrijoje“. Šia prasme niša reiškia tai, kaip rūšis panaudoja turimus išteklius jai išgyventi ir kaip jos egzistavimas veikia kitus greta gyvenančius organizmus.

Prieš pradėdant istorinių želdynų atkūrimo bei jų projektavimo darbus, be istorinių kultūrinių tyrimų, reikėtų atlikti ekologinius, medžio biologinius tyrimus. Visų pirma istoriniam želdynui svarbus profesionalus medžių būklės įvertinimas tam tikrais aspektais ir jos tikslus perkėlimas į brėžinį. Tam tikrų duomenų sudėjimas į lenteles, kurios būtų naudojamos medžių priežiūros etape. Taikomieji dendrologiniai ir kiti biologiniai ekosistemų tyrimai leidžia suvokti mikroekosistemas (kurios nėra matomos plika akimi). Dendrologinė situacija grafiniuose planuose turėtų būti išnagrinėta ir peržiūrėta istoriniu, dendrologiniu, biologiniu ir kitais aspektais. Vertingųjų savybių nustatymas, grėsmių numatymas, stebėseną, skirtingų lygmenų priežiūra, dokumentacijos paruošimas – tai profesionalus istorinio želdyno įvertinimas prieš pradėdant jam gyventi naujose meninėse erdvėse.

Lietuvoje šis kelias dar nenumintas. Bet jau atkreiptas rimtesnis įstatyminis dėmesys į istorinius želdynus, formuluojant jų apibrėžimą (LR Želdynų..., 2007). Žolinių ir sumedėjusių augalų savaiminio paplitimo arealų ribų Lietuvoje žemėlapius sudarė Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė (Navys, 2008). Šie žemėlapiai svarbūs analizuojant klimato kaitą, darant išvadas ar rengiant rekomendacijas tiriant istorinius želdynus. Kolegų vokiečių išleistame leidinyje

(Dujesiefken, 2009) analizuojamos saugomos buveinės žaliuosiuose kultūros paminkluose – Istorinėse alėjose. Atlikti tyrimų darbai fiksuojami žemėlapiuose (3 pav.). Šie darbai turi tęstinumą vykdant alėjų stebėjimą ir iš to sekančią jų priežiūrą. Tokie žemėlapiai – didelė pagalba istorinių želdynų projektavimo etape. Žemėlapiai kaip dokumentai įteisina suvokimą apie būtį tam tikrų situacijų istorinėse erdvėse.

3 pav. Augmenijos žemėlapis. Kaštonų alėja (Dujesiefken, 2009)

Fig. 3. Vegetation map. Chestnut Avenue (Dujesiefken, 2009)

2009 metais dalyvaudama istorinių želdynų priežiūros programos Vokietijoje seminare (3 savaitės), susipažinau su kolegų vokiečių išleistu leidiniu apie istorinėse erdvėse esančias alėjas ir jų biotopų tyrimus (Dujesiefken, 2009). Tai labai vertingas leidinys siekiant išsaugoti erdvinį autentiškumą. Medžių ir jų darinių – eilių, alėjų, pavienių medžių senolių vertingųjų savybių ir juos supančios aplinkos išaiškinimas išgrynina vietovės esmę. Kintantis, klestintis, nykstantis autentiškumas. Tai kalbama apie medžių ir jų darinių būsenas, kurios, laikui bėgant, negrįžtamai išnyksta laike. Bet, jas stebint ir prižiūrint, galėtume ilgiau pasibūti su jais. Lietuvoje dar turime išlikusių (bet vis mažėjančių) senųjų dvarų parkų su senomis alėjomis, kuriomis privalu pasirūpinti.

Visų pirma laukia didelis darbas identifikuojant ir inventorizuojant žaliuosius kultūros paveldo objektus. Neturime metodikų pagal kurias galėtume neatidėliotinai tvarkyti šį labai svarbų kultūros paveldą. Neturime jiems reikalingos apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo bei priežiūros strategijos. Lietuvoje įstatymu reglamentuoti istoriniai želdynai reikalauja profesionalios medžių būklės įvertinimo. Daugelis parkų dabar priklauso savivaldybėms, jos ir turėtų jais rūpintis, bet dažniausiai neišmano, kaip tą daryti (Penette, 2002). Būtina kiekvienai savivaldybei įdiegti mintį, kad turėti parką – vadinasi turėti kvalifikuotą projektą. Savivaldybės turėtų susirūpinti ir kvalifikuotų arboristų turėjimu. Medžio biologinio gyvybingumo koregavimas kraštovaizdžio kontekste – svarbi ir labai atsakinga priemonė. Tai būtinybės ir galimybės įsigilinti į istorinius aspektus, metodikų kūrimą, pagal kurias galėtume įvertinti, stebėti ir prižiūrėti labai svarbų žaliajį ir gyvąjį Lietuvos paveldą.

Išvados

1. Buveinės, esančios kultūros paminklo aplinkoje, turėtų būti saugomos kartu su paminkline teritorija.
2. Parengti tyrimų metodiką, identifikuojančią alėjų biotopus.
3. Jei medžių alėjos auga istorinių želdynų teritorijoje, želdyno tyrimai turėtų būti kompleksiniai, įvertinant ekologinius, kultūrinius istorinius ir medžio biologinius tyrimus. Atskiru darbu reikėtų užfiksuoti parke esančių alėjų biotopus.
4. Turėtų būti suformuoti dokumentai, pagal kuriuos būtų atliekami alėjų stebėjimo ir priežiūros darbai.
5. Švietėjiška veikla vietovėse, kuriose auga istorinės alėjos.
6. Alėjose augančių medžių saugumu ir priežiūra turėtų pasirūpinti miestų savivaldybės, nepriklausomai nuo to, ar jos auga privačioje valdoje, ar viešos paskirties teritorijoje.

Literatūra

1. Aidukaitė M. *Burbiškio dvaro parko (Anykščių raj.) taikomieji istoriniai – dendrologiniai tyrimai*. Asmeninis archyvas. Vilnius, 2009.
2. Aidukaitė M. Istoriniai želdynai – mūsų kultūros gyvasis paveldas. *Miestų želdynų formavimas. Mokslo darbai*, 1(7). Klaipėda, 2010. P. 6–9.
3. Aidukaitė M. *Žeminių dvaro parko taikomieji istoriniai - dendrologiniai tyrimai*. Asmeninis archyvas. Vilnius, 2009.
4. Bučas J., Vedeninas J. Žalioji kultūros paveldas kraštovaizdžio vertybių sistemoje. *Parkas mieste – socialinis ir ekonominis veiksnys. Tarptautinės konferencijos medžiaga*. Vilnius, 2005.
5. Dujesiefken D. *Historische Alleen in Schleswig-Holstein – geschutzte Biotope und grune Kulturdenkmale*. Institut für Baumpflege. Hamburg, 2009.
6. *Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas*. Valstybės žinios, 2007-07-19, Nr. 80-3215.
7. Navys E.V. *Sumedėjusių augalų išvermingumo zonos Lietuvoje, žiemos pakenkimai ir jų įvertinimas*. Vilnius, 2008.
8. Penette M.T. Impulsas susirūpinti Lietuvos parkais. *Kultūros barai*, 2002, vasaris. P. 60–63.

Avenues as the Historic Documents

(Received in January, 2014; Accepted in April, 2014; Available Online from 2nd of May, 2014)

Summary

Historical aspects of the landscape architectural objects draw more and more attention. Park spaces as created centuries ago, avenues situated in the representative parts of the park, parts of vanished old roads, tree lines, partially preserved 100-200 years old trees in a row, individual trees - all of them remember the old days experienced together with people that lived then. These valuable elements of the landscape enrich it in the distinctive historical sense which connects the present and the past of the area.

The preservation of the authenticity of the area is a delicate question. Older trees, time allocated life that depends on tree species as well as the environment in which they thrive are defined. Our old trees have historic, artistic and dendrological value that does not depend on the place of growth or the landscape architectural structures that they belong to. This is a biological treasure, a biological asset that belongs to ecosystems. Biodiversity is always thriving in dendrological as well as human intact places. Ecosystems are the foundation for the old trees to survive. A tree is a part of ecosystem. Its survival depends on the surrounding environment with its specific interconnections. Recreation of the historical green areas very often means damage for the ecosystems. They could be even destroyed. The old trees are seen as the elements of the historical structure but only from the aesthetic and artistic point of view. However, let us not forget that these trees already belong to certain ecosystems that are changing due to the natural environment changes, the individual changes of the members of ecosystems as well as anthropogenic factors. Ecosystem can not exist without interaction with other ecosystems. If we are seeking to make as less damage as possible for a tree and its surrounding environment on the one hand as well as to preserve the value of the piece of art created by man on the other hand, we have to learn as much as possible about each and every case. In addition we have to find the right solution when we want to have a better quality.

The avenues are eco-dendrological entities in addition of being parts of landscape architecture. This means that they belong to microsystems where the one kind of trees does coexist with other plants, animals and microorganisms. All of them are united by specific living space characterized by soil and climatic conditions. When we decide to start recreating of the historical green areas we have to evaluate authentic spaces as well as to create new areas of art only while gaining knowledge about the interchanging relations of plants, animals and microorganisms of the area. The ongoing metabolism of materials and energy as well as rather stable relations and interconnections are part of this.

While starting the recreation and designing of historic green areas one should carry out ecological, wood-biological research. The professional assessment of the existing trees is necessary. Especially important is condition mapping as well as filling up the tables with data to be used in the tree care process. Dendrological and other applied researches is the foundation to understand of micro ecosystems. The recognition of the valuable properties, prediction of the risks, monitoring, different levels of care, preparation of documentation – this all does mean professional assessment of the historic green space just before the start of its life in the new spaces of art.